

Remissyttrande om förslaget Ds 2022:22, Bättre konsekvensutredningar (Fi2022/02452)

Sammanfattning

Förslaget innebär i korthet att högre krav ska ställas på de konsekvensutredningar som redan regelmässigt görs i statliga utredningar av olika slag. Bland annat föreslås att dessa ska tas fram tidigare i utredningsprocessen, dvs innan ett färdigt förslag föreligger. De tänks även bli mer heltäckande och utgå från ett samhällsligt helhetsperspektiv snarare än konsekvenser för enskilda aktörer. För att uppnå detta föreslås införande av en ny förordning om konsekvensutredningar, logiskt nog informellt benämnd konsekvensförordningen, samt ändringar i vissa andra tillämpliga förordningar.

Universitetet tillstyrker förslaget i dess helhet men avstyrker det eller önskar se ett förtydligande på en viktig punkt.

Närmare om förslagets innehåll

Som nämnts föreslås införande av en ny förordning om konsekvensutredningar, där enhetliga regler för konsekvensutredningar i statsförvaltningen samlas. Tanken är dels att de som upprättar konsekvensutredningar lättare ska förstå vad sådana bör innehålla, dels att konsekvenserna av olika förslag ska bli lättare att förstå för regering, riksdag och allmänhet. Konsekvensutredningar, som nu föreslås bli i stort sett obligatoriska, ska som nämnts utgå från ett helhetsperspektiv och omfattningsmässigt stå i proportion till själva förslagets "omfattning och effekter".

Ekonomistyrningsverket (ESV) föreslås få i uppgift att koordinera metodutveckling, vägledning och utbildning avseende konsekvensutredningar. Förändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2024.

Vad gäller detaljer i förslaget kan nämnas att den nya konsekvensförordningen föreslås gälla för kommittéer med utredningsuppdrag som tillkallats av regeringen, för särskilda utredare samt för andra förvaltningsmyndigheter under regeringen (1 §). Detta innebär således att de tre i sammanhanget viktiga myndigheterna JO, Riksbanken och Riksrevisorerna, vilka alla lyder under riksdagen, inte omfattas av förslaget, vilket kanske borde ha motiverats närmare.

De specifika krav som framgent föreslås gälla för konsekvensutredningar preciseras i 6-12 §§ i konsekvensförordningen. Här märks, utöver vad som nämnts ovan, att en analys av förslagets kostnadseffekter för stat, kommun och företag samt för miljö och jämställdhet bör ingå, liksom en analys av huruvida förslaget inskränker den kommunala självstyrelsen eller får EU-rättsliga konsekvenser. Vidare föreslås att myndigheter innan de beslutar om föreskrifter ska ge berörda parter och intressenter möjlighet att yttra sig (13§); detta blir ju då en slags utvidgat remissförfarande. De situationer då konsekvensutredningar inte bedöms som nödvändiga preciseras i den föreslagna 5 §; förutom när det bedöms som uppenbart obehövligt så anges här bland annat föreskrifter rörande verksamheten inom den egna myndigheten.

Alla dessa förslag får ses som kloka och välkomna. Mer tveksamt är nog däremot förslaget till ändring av 15 § i nu gällande kommittéförordning (1998:1474), som alltså inte är tänkt att avskaffas. Här föreslås att en kommitté eller utredning inte bara, som nu, ska ange ekonomiska konsekvenser av ett förslag utan även föreslå "en finansiering som har anknytning till utredningens uppdrag" samt motiv för denna finansiering. Här måste verkligen ifrågasättas om detta ingår i statliga utredningars uppdrag. Nuvarande och sedan länge gällande ordning, där utredningar lämnar förslag och finansieringen sedan, om de genomförs, ankommer på politiskt valda organ som kommunfullmäktige, regering och riksdag får nog antas vara att föredra framför denna principiella nyordning. Universitetet avstyrker därför denna del av förslaget men tillstyrker övriga delar.